

Lausunto Eteläisen Keski-Suomen työllisyysalueen talousarviosta 2027

Eteläisen Keski-Suomen työllisyysaluelautakunta pyytää sopimuskunnilta lausuntoa vuoden 2027 talousarviovalmistelua varten 16.10.2026 mennessä.

Työllisyysalueen talousarviota valmistellaan Jämsän kaupungin prosessin mukaisesti.

Sopijakunnilta pyydetään lausunnoissa kiinnittämään huomiota ennen kaikkea seuraaviin kohtiin:

- Mitä tavoitteenasettelussa tulisi painottaa?
- Kuntakohtaisesti kohdentuvien kustannusten määrät
- Huomiot TYPO-avustusten myöntämiseen

Lausunnossa pyydetään huomioimaan, että työttömyyden keskeisiä tilastoja on hyvä seurata palvelusuunnittelun tukena, mutta ne eivät ole kattava indikaattori palveluiden vaikuttavuudesta nykyisessä taloustilanteessa. Työttömyyden kehittyminen on kiinni ennen kaikkea yleisen talouden tilanteen kehittymisestä ja voimassa olevista laeista ja asetuksista.

Päätösehdotuksen liitteen perustelujen pohjalta Toivakan kunta lausuu eteläisen Keski-Suomen työllisyysalueen talousarviosta 2027 työllisyysaluelautakunnan pyytämän kolmeosaisen jaottelun pohjalta seuraavaa:

- Mitä tavoitteenasettelussa tulisi painottaa?

Lakisääteisten palvelujen tuotannossa olisi sekä reagoitava nopeasti palvelutarpeen kysyntään että käynnistettävä keskustelu, miten kunnat voivat huomioida omassa toiminnassaan eri asiakasryhmät. Havainnot palvelujen tuotannosta (KEHA 1-12/2025 Eteläisen Keski-Suomen työllisyysalue) osoittavat, että palvelutuotannossa on tehty vaikuttavaa työtä sekä sen, että kuntakohtaisella työllä voidaan vaikuttaa myös työttömyysturvan kuntaosuuksiin.

Työllisyysalueella on korkeaa sisältöosaamista sekä kokemusta arvioida palveluiden saatavuus vastaamaan palveluiden kysyntää ja tarkoituksenmukaisuutta.

Tavoitteenasettelussa tulee tarkastella sekä valtakunnallisia keskiarvoja että kuntakohtaisia tilanteita. Tavoitteenasettelussa olennaista on huomioida hyvinvointialueen palvelutarjonta. Vaikuttavat työllisyyspalvelut edellyttävät toteutuakseen, että ihmisten terveys ja toimintakyky mahdollistavat niihin osallistumisen.

- Kuntakohtaisesti kohdentuvien kustannusten määrät

Kuntakohtaiset muutokset starttirahan ja palkkatuen osalta talousarviossa ovat Toivakan osalta vähäiset. Lisäksi niiden osalta on olemassa pientä joustoa, joten nämä pienet euromääräiset muutokset ovat hyväksyttävissä sellaisinaan.

Palkkatuen muuttaminen rekrytointipalkkioksi edellyttää lisää arviointia. Olennainen kysymys on, mikä on työllisyysalueen ja kunnan välisessä yhteistyössä tarkoituksenmukaisin tapa toteuttaa esitetty muutos. Rekrytointituki alkaa jo ensimmäisestä tukityöpäivästä alkaen kerryttämään työssäoloehto, tämä puolestaan vaikuttaa jo työmarkkinatuen kuntaosuuksiin.

Palkkatukipalkka ei puolestaan kerrytä työssäoloehto. Jos palkkatukimallista siirrytään rekrytointipalkkiokäytänteeseen, se on järkevää toteuttaa vähintään seudullisesti (Toivakka-Joutsa) samanaikaisesti ja käytänteiden osalta samansisältöisesti. Palkkatukivaraudet on siis mahdollista muuttaa vastaaviksi rekrytointipalkkiovarauksiksi.

Valmennuspalveluista olisi hyvä saada kuntakohtaista tilastotietoa. Työllisyysalueella on sen toiminta-ajalta kertynyt jo riittävästi tietoa kuntakohtaisia kohteja varten. Koontien ja paikallisen keskustelun avulla pystytään arvioimaan mahdollisia tulevia tarpeita. Valmennuspalveluissa laajan työttömyyden ja työvoiman perusteella tehtävän kustannusten jaon vertaaminen suoritteiden jakautumiseen kertoisi paljon tämän tavan käyttökelpoisuudesta jakaa kulut.

- Huomiot TYPO-avustusten myöntämiseen

Seutukunnan (Toivakka-Joutsa) kunnissa TYPO-rahast ovat kuntatasolla pieniä summia ja voivat olla yhteen laskienkin liian pieniä erillisille kuntakohtaisille operaatioille. TYPO-rahast ja mahdollisten hankkeiden osalta ratkaisevaa on, miten ja minne ne kohdistuvat sekä miten hankkeiden vaikuttavuutta seurataan ja arvioidaan. Työllisyysalueen sisällä voi olla vaikeaa löytää sellaista hanketta, joka palvelee koko aluetta ja kaikkia sen sopijakuntia. TYPO-rahoituksen osalta tarkoituksenmukaista voi olla rahoituksen ja/tai hankkeen jakamiseen esimerkiksi kahteen osaan seutukunnallisesti.

LIITE – Perusteluja työllisyysalueen talousarvioesityksestä annettavalle lausunnolle

TYÖLLISYYSALUEEN TALOUSARVIO 2027

Tilannekuva seudulla (Joutsa-Toivakka); heinäkuu 2026

Nuorten työttömien siirtymisen työmarkkinoille arvioidaan vahvistuvan vuonna 2027 talouden elpyessä. Tämä arvio sekä nuorten asiakasmäärän ennakoitu kehitys huomioon ottaen nuorten palvelujen nykyinen taso on riittävä Joutsassa ja Toivakassa. Ennakoivan yritysysteistyön ja digitaalisten yrityspalvelujen arvioidaan tukevan työnvälitystä entistä paremmin valtaosan nuorista asiakkaista kohdalla. Keväällä käyttöön otetun valtion rahoittaman nuorten palkkatuen täysimääräinen hyödyntäminen edellyttää kuitenkin vielä jonkin verran lisätoimia kunnilta ja työllisyysalueelta.

Nuorisotyöttömyys on kasvanut voimakkaasti. Tässä työllisyystilanteessa nuorten palveluihin kohdennettuja voimavaroja ei ole perusteltua vähentää, mutta niiden lisäämisellekään ei tällä hetkellä nähdä tarvetta. Sen sijaan iäkkäämpien työttömien sekä niiden asiakkaiden, joilla on merkittäviä työkyvyn haasteita, palvelutarpeisiin on kiinnitettävä aiempaa enemmän huomiota.

Toivakassa työttömyysetuuksien kuntaosuuksista aiheutuvat kustannukset painottuvat erityisesti yli 55-vuotiaisiin työttömiin sekä jossain määrin asiakkaisiin, joilla on merkittäviä työkyvyn haasteita. Sama ikääntyneisiin työttömiin liittyvä kustannuspainotus näkyy koko Eteläisen Keski-Suomen työllisyysalueella. KEHA-keskuksen tammi-joulukuun 2025 tietojen mukaan työllisyysalueen kuntaosuuksien kustannukset kasvoivat 103 prosenttia vuoteen 2024 verrattuna, kun työllisyysalueiden kasvu oli koko maassa keskimäärin noin 66 prosenttia. Myös Toivakassa kehitys on ollut samansuuntainen.

Perusteluja lausunnolle työllisyysalueen talousarviota 2027

Talousarviossa on painotettava työttömyysetuuksien kuntaosuuksien kasvusta aiheutuvien kustannusten hillitsemistä kohdentamalla voimavaroja nykyistä enemmän niihin asiakasryhmiin, joista aiheutuu kunnille suurimmat kustannukset. Tavoitteena on turvata kuntien kyky huolehtia työllisyysneuvonnan vastuistaan vähintään vuoden 2025 tasolla. Myös toimeentulotuen kustannuksista noin 50 prosenttia kohdistuu kunnille, ja kyseiset asiakasryhmät aiheuttavat seudun kunnille valtaosan näistä kustannuksista. Vuonna 2026 yli 12 kuukautta kestäneeseen työttömyyteen siirtyminen on kiihtynyt (KEHA, Eteläisen Keski-Suomen työllisyysalue 1–12/2026). Tämän vuoksi on tarpeen arvioida, voidaanko talousarvion painotuksia muuttaa viipymättä kehityksen hillitsemiseksi.

Mahdollisuutta muuttaa talousarvion painotuksia tukevat seuraavat KEHA-keskuksen havainnot työllisyyspalvelujen järjestämisestä Eteläisen Keski-Suomen työllisyysalueella vuonna 2025 (KEHA, Eteläisen Keski-Suomen työllisyysalue 1–12/2025):

- läkkäämpien ikäryhmien osuus työllisyysalueen asiakkaista on suuri ja korostuu valtakunnalliseen keskiarvoon verrattuna.
- Palvelusuunnitelmien ajantasaisuus on selvästi valtakunnallista keskiarvoa paremmalla tasolla.
- Alkuhaastatteluun pääsyyn kuluva aika on keskimäärin erittäin lyhyt.
- Työvoimapolitiittisten lausuntojen käsittelyaika on keskiarvoa lyhyempi.

Suurimpia kustannuksia aiheuttavien asiakasryhmien osalta työllisyysalueen vuoden 2027 toiminnan talousarviopainotuksia on arvioitava kuntatalouden näkökulmasta erityisesti kahden tekijän perusteella:

1. **Asiakaspalvelun sosiaalinen näkökulma ja vaikuttavuus.** Toimeentulotuen kustannuksista noin 50 prosenttia katetaan kuntien talousarvioista. Täydentävä toimeentulotuki on tästä poikkeus, sillä hyvinvointialue vastaa sen kustannuksista kokonaisuudessaan.
2. **Työttömyysetuuksien kuntaosuuksista kunnille aiheutuvat kustannukset.**

Asiakkaiden tilanteita ei voida tarkastella pelkästään talousarvion näkökulmasta ottamatta huomioon sosiaalisia tekijöitä. Yhden kustannuserän vähentämiseen keskittyminen voi kasvattaa toista kustannuserää, esimerkiksi toimeentulotuen kustannuksia työttömyysetuuksien kuntaosuuksien sijasta tai päinvastoin. Kunnilla ei tällä hetkellä ole käytössään järjestelmiä, joiden avulla työttömyydestä ja viimesijaisesta toimeentulotuesta aiheutuvia kustannuksia voitaisiin tarkastella kokonaisuutena. Tilannetta on siksi arvioitava työllisyystyössä asiakkaan kokonaistilanne huomioon ottaen ja tavoittelemalla määrätietoisesti siirtymistä työmarkkinoille tai itsensä työllistämiseen. Kuntien ja työllisyysalueen yhteistyö hyvinvointialueen kanssa on välttämätöntä erityisesti nykyisen kustannuskehityksen aikana.

Työttömyysetuuksien kuntaosuuksien kannalta suurimpia kustannuksia aiheuttavat seuraavat asiakasryhmät:

1. Asiakkaat, joilla on merkittäviä työkyvyn haasteita; ryhmään kuuluu myös nuoria.
2. Eläkepäätöstä odottavat asiakkaat.
3. Yli 55-vuotiaat asiakkaat.

Näissä asiakasryhmissä keskeiset toimenpiteet ovat seuraavat:

Asiakasryhmä	Keskeiset toimenpiteet
Asiakkaat, joilla on merkittäviä työkyvyn haasteita	Työkykypalvelujen riittävän määrän ja laadun varmistaminen, työkykytiimien toiminta, palvelujen määrätietoinen kohdentaminen,

Asiakasryhmä**Keskeiset toimenpiteet**

työkokeiluun soveltuvien ehdokkaiden järjestelmällinen esittäminen sekä hyvinvointialueen osallistuminen palvelujen tuottamiseen.

Eläkepäätöstä
odottavat asiakkaat

Työkykytiimien toiminta, eläkelausuntojen laatiminen yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa sekä hyvinvointialueen osallistuminen palvelujen tuottamiseen.

Yli 55-vuotiaat
asiakkaat

Koulutuspalvelujen ja palkkatuen hyödyntäminen, työkokeiluun soveltuvien ehdokkaiden järjestelmällinen esittäminen sekä hyvinvointialueen osallistuminen palvelujen tuottamiseen.

Kaikissa edellä mainituissa asiakasryhmissä korostuu paikallisten työmahdollisuuksien hyödyntäminen. Tämä edellyttää piilotyöpaikkojen kartoittamista ja käyttöönottoa, asiakkaiden ennakoivaa esittämistä avoimiin ja mahdollisiin työtehtäviin myös kunnissa, itsensä työllistämisen tukemista starttirahan ja yrittäjäyyskoulutuksen avulla sekä työllistymisen kynnystä madaltavia toimenpiteitä.

Kuntien ja työllisyysalueen käytännön toimintaa tulee kohdentaa nykyistä vahvemmin edellä mainittuihin asiakasryhmiin ja toimenpiteisiin. Näin voidaan turvata kuntien kyky huolehtia alueensa työllisyydenhoidosta kokonaisuutena sekä rahoittaa työllisyysalueen toimintaa.